

EL CONFLICTE DELS GRANS LLACS AFRICANS

"Es tracta d'un conflicte polític"

Jaume Obrador *

1.- UN CONFLICTE REITERADAMENT ANUNCIAT I DENUNCIAT

Fa més de dos anys, des de l'estiu del 94, un grup d'Organitzacions No Governamentals mallorquines ho hem dit i repetit. El conflicte regional avui en marxa a la regió dels Grans Llacs africans és sens dubte el més anunciat i denunciat dels darrers temps. Els silencis, els dubtes, la lentitud i, en alguns casos fins i tot la complicitat de les institucions internacionals, ens han indignat.

Per això, hem fet propostes de resolució del conflicte, hem encoratjat els demòcrates que treballen per la pau i la defensa dels drets humans dins aquella regió, hem fet una MARXA a peu des de Barcelona a Ginebra -1.000 kms.- per la pau a Burundi i Rwanda, ens hem entrevistat amb representants de les més altes instàncies de la comunitat internacional, hem condemnat a través de permanents comunicats adreçats a totes les institucions internacionals, fins i tot a les africanes, la desestabilització produïda amb el cop d'estat militar a Burundi el 25-07-1996, dient que, si no s'intervenien a temps, el cop generaria un conflicte regional.

Darrerament, acompanyant a Laurence Ndadaye, vídua del primer president democràtic de Burundi, i a Jean Minani, representant a l'exterior de l'Assemblea Nacional burundesa, vaig assistir a Madrid, amb Aina Salom de la ONG "Apotecaris Solidaris"-els dos hi anàrem en nom de "Europa per Burundi"-, a diverses trobades per sol·licitar el suport espanyol a la causa democràtica d'aquella regió. Ens trobarem amb diverses ONGs i personalitats, com el Defensor del Poble, el Vice-president Primer del Parlament espanyol i amb Felipe González, en la seva qualitat de representant qualificat de la Internacional Socialista.

L'acollida de tots fou molt positiva, fins al punt que el president legítim de l'Assemblea Nacional burundesa ens telefonà per agrair profundament el coratge i el suport real rebut per institucions i ONGs, tant de les Illes Balears com de l'Estat espanyol. D'una manera especial han sentit satisfacció per la ràpida reacció de Felipe González, explicant públicament que el conflicte era més polític que ètnic i que era imprescindible una intervenció internacional de pau. També agraeixen la proposta del govern espanyol que fou secundada per França,

primer, i després pels altres països de la comunitat internacional, i la generositat d'enviar-hi personal per dur a terme una complicada acció humanitària. L'acollida que els representants burundesos tingueren en el Parlament Balear i en el Consell Insular els encoratjà enormement.

2.- EL COP D'ESTAT A BURUNDI COMPLICÀ LA SITUACIÓ DE LA REGIÓ

Resulta realment difícil arribar a comprendre l'embull dramàtic que té Burundi sumit en una espiral de violència d'unes dimensions que estant sobrepasant, com s'ha pogut comprovar aquest darrers dies, les fronteres del propi país.

El conflicte que avui pateixen els refugiats rwandesos i burundesos que estaven a l'Est del Zaire és només una manifestació del conflicte real. No és un conflicte local, sinó l'explosió d'un conflicte regional totalment previsible.

De totes maneres, les causes del darrer cop d'estat que perpetrà el comandant Pierre Buyoya el 25 de juliol d'aquest any han fet uns quants nus més al dit embull:

2.1.- la no acceptació de fet el juny de 1993 per part del candidat Pierre Buyoya - encara que ho fes oficialment- de la victòria electoral de Melchior Ndadaye;

2.2.- l'habilitat d'alguns dirigents polítics que, emparats per extremistes armats, en lloc de girar fulla d'una vegada per totes als problemes històrics d'estratificació ètnica, han anat atiant irresponsablement el foc de l'odi interètnic amb l'única finalitat de recuperar el poder i, a través d'ell, els privilegis perduts electoralment;

2.3.- culturalment l'elit de la comunitat tutsi no podia acceptar mai ser dirigida

per un membre de la comunitat hutu com a cap suprem del país, perquè sempre havien estat membres de la comunitat tutsi els que l'havien dirigit, bé a través de reis i prínceps, bé mitjançant dictadors membres de la seva comunitat;

2.4.- per això els defensors de l'antic règim intentaren canviar la nova situació creada amb la victòria electoral de Ndadaye a través d'un cop d'estat que s'ha anat desenvolupant amb quatre fases:

a.- assassinant Ndadaye i tot membre de la comunitat hutu que constitucionalment el pogués succeir (21-10-93);

b.- assassinant a Kigali el segon president hutu, Ciprià Ntaryamira (06-04-94);

c.- reduint dràsticament els poders del president de la República, a través d'una Convenció Governamental (10-10-94);

d.- amb el desemmassament del qui no havia acceptat perdre de fer les eleccions democràtiques del 93 -Pierre Buyoya- el qual, amb cara de "demòcrata" i a petició del que ell anomena "les forces vives

de la Nació"-el Consell de l'elit de les forces armades-accepta fer el "gran sacrifici" de retornar al país una democràcia a la seva mesura", a través d'un intent definitiu de consumació del cop d'estat iniciat l'octubre del 1993 (25-07-96).

A través de la Plataforma "EUROPA PER BURUNDI" (EPBUR), impulsada per ONGs mallorquines com Amnistia Internacional, Apotecaris Solidaris, Enginyeria Sense Fronteres, Grup de Drets Humans, Metges del Món i Veïns sense Fronteres, entre altres, hem fet tota la pressió possible al nostre abast davant totes les institucions de la comunitat internacional, demanant-los que condemnassin de forma incondicional el cop d'estat del 25-07-1996 i exigissin el retorn a la Constitució del 93, la restaura-

ció dels partits polítics i l'obertura immediata de l'activitat de l'Assemblea Nacional sorgida de les eleccions del 93 d'acord amb la Constitució com a Llei fonamental.

Aquestes demandes són les premisses per al retorn a l'Estat de Dret i per a l'inici de negociacions immediates sense exclusió de cap de les parts en conflicte, sempre i quan depositin les armes. Hem denunciat també el doble llenguatge de certs països i certes institucions de la comunitat internacional que, mentre condemnaven el cop, animaven el dictador o demanen que els demòcrates burundesos i els països de veïnat l'acceptin com un mal menor o l'hi donin

"Volen viure avui..."

una oportunitat per demostrar si és o no capaç d'aturar les matances, quan aquestes precisament van augmentant després del cop d'estat, amb el silenci de gran part de la comunitat internacional.

Per altra banda hem felicitat en diverses ocasions els països africans per haver estat capaços d'unificar, per mitjà de l'Organització de la Unitat Africana (OUA), els seus criteris en el moment de condemnar amb una actitud clara i de forma inequívoca el cop d'estat perpetrat a Burundi, de decretar el bloqueig econòmic com a mitjà pacífic d'intentar aïllar el règim dictatorial de Pierre Buyoya i fer-li remetre el poder a les institucions legítimes o obligar-lo a obrir d'immediat les negociacions sense exclusions de cap tipus.

3.- LA NATURALESA DEL CONFLICTE ACTUAL

El conflicte que avui pateixen els refugiats rwandesos i burundesos que estaven a l'Est del Zaire és només una manifestació de les més dramàtiques sens dubte fins al present- del conflicte real. No és un conflicte local, sinó l'explosió d'un conflicte regional totalment previsible. És tota la regió dels Grans Llacs africans que el pateix.

Seria, per tant, un error molt greu pensar que el conflicte real que aquest dies es viu a l'est de Zaire és exclusivament la lluita per a la defensa del territori per part dels "banyamulenge", població tutsi d'origen rwandès, que s'establiren a l'Est del dit país des de fa 100, 50 i 30 anys. Fins al present no havia aparegut un conflicte lligat a la seva residència a Zaire.

3.1.- Es tracta doncs d'un conflicte polític, malgrat les evidents manifestacions de caràcter ètnic que comporta;

a.- perquè prové d'un refús total de la democràcia per part de tots aquells que intenten mantenir a tot preu règims dictatorials, massa avesats a practicar la política d'exclusió, d'apartheid i d'extermini;

b.- perquè l'estat de guerra i d'inseguretat dins la regió no és més que una manifestació de les causes reals dels conflictes, que són:

-una mala gestió dels poders-polític, econòmic, militar i judicial-que han exercit els règims dictatorials dins la regió;

-un permanent encobriment d'interessos de determinades persones que es resisteixen a sotmetre's als veredictes populars, a les urnes;

-una lluita permanent per escapar a la justícia, mantenint-se impunes, per part

d'aquelles que han comès greus violacions dels drets humans i crims contra la humanitat;

c.- perquè hi ha interessos ocults de les potències occidentals a la regió;

3.2.- Es tracta d'un intent de desviar l'atenció de les institucions de la comunitat internacional cap a les manifestacions o símptomes del conflicte, per tal d'impedir que s'afrontin les seves causes reals, cosa que es fa de la següent manera:

- dotació d'armes i municions als "banyamulenge" per part de l'exèrcit rwandès i burundès amb suport d'Uganda-d'aquesta responsabilitat sembla que no n'estan nets malauradament diferents països del Nord-per fomentar l'enfrontament intern amb l'exèrcit del règim de Mobutu, acusat des de fa tant de temps de greus violacions dels drets humans;

- donar suport a la guerra contra Zaire per tal de fer fugir, espantar, eliminar físicament o fer retornar obligadament i sense garanties fiables el milió de refugiats rwandesos, entre els quals es troben i escuden els responsables del genocidi rwandès, i els dos-cents cinquanta mil refugiats burundesos que, amuntegats devora la frontera d'ambdós països, eren un perill potencial-una bomba de rellotgeria-per als règims militars de Rwanda i Burundi;

- esquivar la pressió internacional-sobretot dels països africans-sobre l'usurpador del poder legítim burundès, el comandant Pierre Buyoya, per tal que restableixi la legalitat democràtica i sobre el govern rwandès degut a les contínues denúncies de violacions dels drets humans en el seu territori.

4.- EL DESPLEGAMENT D'UNA FORÇA INTERNACIONAL

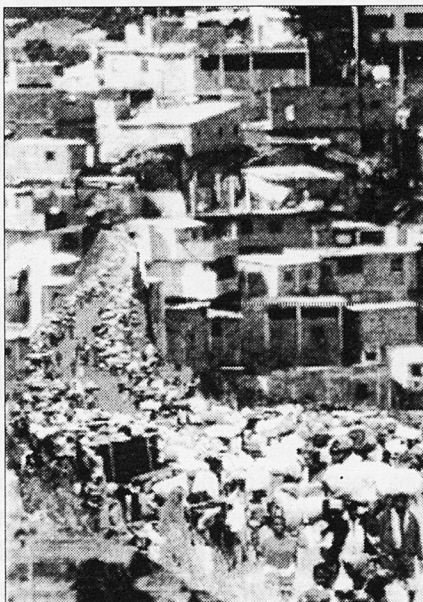
Els que han liderat aquesta proposta-França d'una manera especial-pretenien només l'obertura de corredors protegits perquè arribàs als refugiats dels campaments de l'est de Zaire l'ajuda humanitària. El nostre parer i el dels demòcrates dels paï-

sos d'aquella regió és que la dita intervenció hauria d'apuntar a crear condicions,

- perquè els refugiats puguin exercir el seu dret fonamental a la vida (VOLEN VIURE AVUI, deim a una campanya en marxa);

- perquè, només si sobreviuen ara, podran demà construir el seu país (PER PORDER CONSTRUIR EL SEU PAÍS DEMÀ, com a la segona part del slogan de la campanya), retornant als seus turons, reconstruint ca seva i cultivant el seu camp;

- perquè s'intenti evitar que una altra volta siguin establerts en campaments permanents, cosa que suposaria crear novament condicions psicològiques i socials per a l'explosió d'una nova ona de violència;

...per poder construir el seu país demà"

- perquè els refugiats rwandesos que retornen aquest dies massivament al seu lloc d'origen rebin, per part del govern de Rwanda i baix la supervisió d'observadors internacionals, garanties fiables que no seran sotmesos a violacions dels drets humans;

- perquè s'obligui al dictador de Burundi a remetre el poder usurpat als legítims representants de la voluntat popular, s'iniïciïn d'immediat negociacions sense exclusions de cap tipus i els 250.000 refugiats

burundesos que també vivien a l'est de Zaire i els 500.000 que s'han hagut de refugiar a Tanzània puguin també decidir voluntàriament el retorn al seu país amb garanties fiables de seguretat;

- perquè s'aturin les matances dins la regió i s'acabi d'una vegada amb la impunitat, posant en mans d'una justícia imparcial els criminals;

- perquè quedi garantida la protecció de la població civil i dels membres de les organitzacions humanitàries i el respecte dels drets humans.

"Hem de continuar treballant perquè la prevenció de conflictes esdevingui l'alternativa a l'ajuda humanitària"

5.- LES NOSTRES PREOCUPACIONS IMMEDIATES

5.1.- Mobilitzar l'opinió pública

- per socórrer les víctimes del conflicte perquè "puguin viure avui";

- perquè es comprenguin les arrels del conflicte, no només s'ataquin els símptomes i s'articuli una forta pressió internacional per trobar una solució justa i duradora al conflicte dins tota la regió;

- perquè no s'oblidi el drama burundès, ni els seus 750.000 refugiats a Zaire i Tanzània, ni l'increment de matances de població civil indefensa i de quadres polítics i intel·lectuals, ni les desaparicions permanents ni, sobretot, la necessitat de pressió sobre el dictador perquè retorni el país a la legalitat democràtica;

- perquè es convoqui una Conferència Internacional de Pau per a la recerca de dita solució;

- perquè es decreti i es garanteixi l'embargament total d'armes i municions a tota la regió dels Grans Llacs africans;

- perquè s'acabi amb la impunitat, atès que no hi ha pau duradora sense justícia,

creant un Tribunal Internacional Penal imparcial i amb jurisdicció global, dotat de mitjans adequats i suficients.

5.2.- Continuar les nostres gestions perquè la solució al conflicte consisteixi en garantir la pau i els processos democràtics

- Amb comunicats periòdics a les institucions de la comunitat internacional d'acord amb l'evolució del conflicte i les prioritats de cada moment;

- amb contactes per encoratjar els que en aquella zona treballen per la pau i la defensa dels drets humans;

- amb missatges a les diferents parts burundeses en conflicte perquè decideixin un "alto el foc" immediat i s'asseguin a negociar un pacte de cohabitació pacífica sense cap exclusió;

- continuar treballant perquè LA PRE-

VENCIÓ DE CONFLICTES ESDEVINGUI L'ALTERNATIVA A LA AJUDA HUMANITÀRIA, atès que, quan aquesta és malauradament necessària com en el moment actual, es veu clarament que és l'expressió d'un fracàs del treball preventiu.

Vull acabar amb les paraules que vaig escriure per a un periòdic illenc dia 30 de maig del 95: "Mirau, la gent de l'Àfrica negra, els que volen viure-hi en pau, que sens dubte són la gran majoria de la població, estan farts de no poder dormir a casa tranquils, d'haver-se d'amagar durant la nit, de viure amuntegats a l'exili o de veure morir els seus a trets de fusell, a cops de matxet o per epidèmia. Arribar massa tard, sabent el perill que corre aquella regió, és ser còmplices d'un possible genocidi anunciat ja fa massa temps". □

* President de "Veïns Sense Fronteres"

TECNOSPORT

PISCINES

TENNIS

SQUASH

POLIESPORTIUS

GUNITATS

PAVIMENTS
POROSOS

C/ Gremi dels Boters, 19
07009 Palma
Telèfon: 43 02 00
Fax: 42 14 80

C/ Deulosal, 19
Maria de la Salut
Telèfon: 52 53 50

tecno broker

Corredoria d'Assegurances S.L.

Una assegurança intel·ligent

Una assegurança eficaç

Productes comercialitzats
en exclusiva

- Llar
- Subsidi
- Medicina privada

C/ Julià Àlvarez, 8 1r esq.
07004 Palma de Mallorca
Tel. 76 13 35 Fax 76 07 52